

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Haal alles uit je pilot Stappenplan Omgevingswetpilots

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

Samen met partners experimenteert Rijkswaterstaat met de Omgevingswet. We oefenen met nieuwe instrumenten, proberen andere manieren van werken uit, doorleven een casus, of testen een werkvorm of methodiek. Dit soort experimenten noemen we pilots. Maar hoe zet je een goede pilot op? En hoe zorg je dat de nieuwe manier van werken verankerd wordt in de organisatie? Hierop is niet één antwoord, elke pilot is anders. Wel zijn er handvatten en tips die helpen om zoveel mogelijk uit een pilot te halen. Deze hebben we samengevat in een stappenplan dat de plan-do-check-act-cyclus volgt. Zo kan je zelf aan de slag met jouw Omgevingswetpilot.

1 Ontwerp je pilot

1a. Ontwerp je pilot en maak een plan

Stel jezelf de volgende vragen en schrijf de antwoorden zo SMART mogelijk op in een plan van aanpak.

- **Doel:** wat wil je bereiken, wanneer is de pilot een succes?
- **Leervraag:** wat wil je leren in deze pilot?
- **Doelgroep:** voor wie is de pilot het meest relevant? Bijvoorbeeld een afdeling, functiegroep, directe collega's, management of omgeving. Neem je eventueel andere stakeholders mee?
- **Werkvorm:** welke werkvorm past bij de pilot? Bijvoorbeeld experimenteren binnen een project, organiseren van een werksessie, doorleven van een casus of een serious game.
- **Resultaten:** hoe ga je de resultaten en ervaringen delen met de doelgroep en hoe ga je ze verankeren in de organisatie?
- **Team:** wie en wat heb je nodig voor de pilot?
- **Planning:** wat is het tijdpad?

1b. Creëer een pilotklimaat

Om te kunnen experimenteren, is een veilige omgeving nodig. Waarin ruimte is om nieuwe dingen te proberen en fouten te mogen maken. Betrek mensen die buiten de gebaande paden durven denken en met enige afstand naar de organisatie kunnen kijken. Tegelijkertijd moet een pilot ook niet (te) los staan van de organisatie. Anders is deze niet relevant of is het lastig de lessen te verankeren. Doe voordat je begint nog een laatste check: is iedereen gemotiveerd, heeft iedereen tijd en is iedereen het eens over de uitgangspunten van de pilot? Bouw tijdens het proces momenten van reflectie in. Betrek ook communicatiecollega's. Zij weten als geen ander hoe je de doelgroep bereikt.

Tips van collega's
Houd je doel klein en kies een concrete casus. Sluit aan bij bestaande energie en gevoel van urgentie, bijvoorbeeld bij andere verandertrajecten. Manage verwachtingen vooraf: experimenteren is lastig, het kost energie, maar het kan ook veel opleveren.

2 Start met experimenteren

Tijd om het experiment uit te voeren

Voer je experiment uit zoals beschreven in het plan van aanpak. Bekijk ook eens voorbeelden van lopende en afgeronde pilots ter inspiratie via de links op de achterkant van deze folder.

Tips van collega's

Laat je niet uit het veld slaan door weerstand, maar probeer te begrijpen waar die vandaan komt. Durf door te vragen. Spar met collega's (in- of extern) over wat je ontdekt, waar je tegenaan loopt en hoe je daarmee omgaat. Deel je bevindingen tussentijds en bedenk met wie je deze het beste kan delen. Wie heb je wellicht nog nodig?

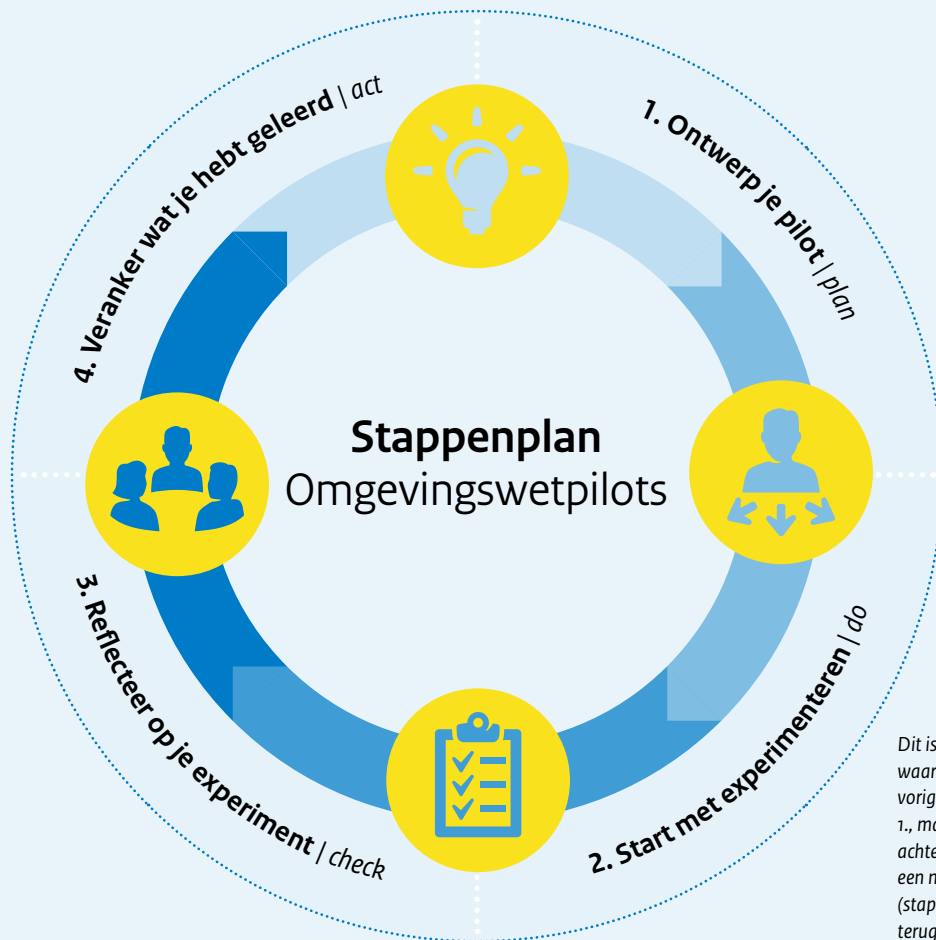
3 Reflecteer op je experiment

3a. Oogst de lessen

Wat is er geleerd? Je kunt lessen oogsten door middel van een enquête, maar ook door informatie gezamenlijk op te halen en te bespreken. Organiseer bijvoorbeeld 'oogstsessies' of interviews, waarin je aan de hand van een aantal vragen lessen ophaalt. Je kunt ook een mix van methoden kiezen voor verschillende groepen medewerkers in de pilot. Beantwoord de leervraag zo compleet mogelijk en vergeet de bijvangst niet: wat is er geleerd buiten de leervragen om en is dat wellicht nuttig voor andere doelgroepen?

3b. Reflecteer

De lessen zijn opgehaald en de leervraag is zo goed mogelijk beantwoord. In de reflectie kijk je naar het bredere plaatje. Wat betekent deze pilot voor de doelgroep en de rest van de organisatie? Moeten er dingen veranderen om te kunnen werken met de Omgevingswet? Bij deze stap is het handig om mensen van buiten de pilot te laten meedenken, die een brede blik op de organisatie hebben. Welke aanbevelingen kunnen jullie geven op basis van de pilot? Denk hierbij aan de niveaus van werknemer, proces en organisatie.

Dit is een dynamisch stappenplan, waarin je steeds terug kunt naar de vorige stap. Je begint vaak bij stap 1., maar soms kom je er gaandeweg achter dat je al experimenteert met een nieuwe manier van werken (stap 2.). Dan kun je vanaf daar terug naar stap 1. om zo meer structuur in het experiment aan te brengen.

Tips van collega's

Organiseer oogstlunches samen met partners uit het project. Laat 'dwarskijkers' meedenken. Zij zien misschien nieuwe dingen. Bijvoorbeeld een kritische collega, een student, of iemand uit de omgeving. Maak voor de reflectie gebruik van bestaande methodes binnen de organisatie.

4 Veranker wat je hebt geleerd

Je bent nog niet klaar. Het is tijd om de opgedane kennis en ervaringen te delen en te verankeren in de organisatie. Zo zorg je dat de pilot niet op zichzelf staat, maar blijvende verandering veroorzaakt. Het kan natuurlijk ook dat je erachter komt dat een methode juist niet werkt. Die hoeft dan niet geïmplementeerd te worden, maar je kunt je bevindingen wel delen.

4a. Deel kennis en ervaringen

Voor wie zijn jouw ervaringen relevant? Deel kennis en ervaringen met jouw doelgroep op een manier die daarbij past. Betrek communicatiecollega's voor advies. Een brede groep bereik je bijvoorbeeld via intranet. Directe collega's informeer je via afdelingsoverleggen, de webinar service, storytelling, een-op-eengesprekken en presentaties. Hoe actiever de ontvanger met de inhoud aan de slag gaat, hoe beter het beklijft. Het is soms lastig om leerervaringen over te brengen op collega's. Soms werkt leren

het beste door het zelf te doen. Denk ook aan actieve vormen, zoals een serious game, rollenspel of casusbehandeling.

4b. Pas het toe

Dit is wellicht de moeilijkste stap van de pilot. Hoe zorg je ervoor dat de nieuwe manier van werken wordt geborgd in de organisatie? Het gaat niet om communiceren, maar om het toepassen of implementeren van de opgedane kennis. Het doel is dat ook anderen, buiten het experiment, op een andere manier kunnen werken. Denk aan het aanpassen van werkprocessen, procedures, werkwijzes, gedrag en bewustwording. Schakel hiervoor hulp in van bijvoorbeeld het management of procesondersteuners.

4c. Afronding

Is de pilot afgerond of zijn er losse eindjes? Kijk nog eens goed naar de doelen en leervragen. Ben je tijdens de pilot iets tegengekomen dat verder uitgezocht of getest moet worden? Is er een vervolgpilot nodig? In dat laatste geval begin je weer bij stap 1.

Tips van collega's

Maak de resultaten relevant, herkenbaar en toepasbaar zodat collega's er iets mee kunnen. Denk ook aan visuele vormgeving. Bedenk of mensen buiten de doelgroep hier iets mee kunnen, bijvoorbeeld partners in de omgeving en gebruikers. Onderneem actie waar nodig.

Veel succes met je pilot! Zie achterkant voor meer informatie.

Meer weten?

Bekijk ook eens voorbeelden van lopende of afgeronde Omgevingswetpilots:

- Rijkswaterstaat en de Omgevingswet via www.rijkswaterstaat.nl
- Aan de Slag met de Omgevingswetpilots en experimenten via www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl
- VNG Pilotstarter via www.vng.nl

Heb je vragen, opmerkingen of aanvullingen?

Graag, want zo houden we dit stappenplan actueel. Neem contact op met omgevingswet@rws.nl.

Bronnen:

- ‘Sturen op Leren door doen’, model van het programma *Aan de Slag met de Omgevingswet*
- ‘Doe maar gewoon. Aan de slag met de Omgevingswet door systematisch proberen’, Martijn van der Steen en Arwin van Buuren, *Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) 2017 via de VNG*
- *Ervaringen van collega's bij Rijkswaterstaat en Zaanstad in Omgevingswetpilots*

Dit is een uitgave van

Rijkswaterstaat

www.rijkswaterstaat.nl
0800 - 8002

maart 2019 | WVL0319KK98